

Бондаренко В. В. Специфіка організації науково-експозиційної діяльності в Педагогічному музеї України // Наукова спадщина академіка І. Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього: зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. (30-31 березня 2017 року). – Київ, 2017. – С. 69-71.

Бондаренко В.В. ст.наук.співроб.

(Педагогічний музей України)

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ЕКСПОЗИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНОМУ МУЗЕЇ УКРАЇНИ

Науково-експозиційна діяльність є одним з основних напрямів роботи будь-якого музею, адже саме постійна експозиція та тимчасові виставки виступають основною ланкою музейної комунікації. [4, с. 194] Провідним напрямом виставкової роботи в Педагогічному музеї України є організація ювілейних та тематичних виставок, пов'язаних з історією розвитку освіти та педагогічної думки в Україні. Ювілейні виставки формуються відповідно до річниці від дня народження того чи іншого видатного педагога, річниці від часу заснування освітнього закладу чи виходу друком книжкового або періодичного педагогічного видання. У тематичних виставках музейні предмети та інші експозиційні матеріали об'єднані концептуальним задумом, темою. Такою темою часто є один з аспектів творчості педагога, наприклад, виставки, присвячені В. Сухомлінському мали таку тематику: «Василь Сухомлінський – дитячий письменник» (2015), «Василь Сухомлінський захищає дисертацію» (2012); та чи інша колекція книг з фондів музею: «Книжковий фронт» (література 1939 – 1945 рр. з фондів музею) (2015), «Книжок дитячих неубутні чари...» (українська дитяча книга 1885 – 1923 рр.) (2015); певний вид діяльності учнів: «Світ очима дитини» (виставка дитячих творів образотворчого мистецтва) (2017), «Мережане диво» (виставка витинанок) (2016), «Чарівний світ писанки» (2011); засоби навчання та виховання: «Від пера до комп'ютера» (2006), «Навчальні платівки» (2017) та ін.

Оснoву будь-якої виставки складає наукова концепція, яка визначає зміст, мету, завдання музейної експозиції, принцип відбору експонатів та загальне художнє рішення. Не менш важливими етапами створення тематичної виставки є також складання тематико-експозиційного плану, добір експонатів, виготовлення допоміжних експозиційних засобів, художнє оформлення, монтаж. При відборі музейних предметів для експозиції проводиться їх додаткове наукове вивчення.

З метою оптимальної організації роботи з підготовки і функціонування виставки у Педагогічному музеї України діє «Положення про оформлення документації з виставкової діяльності Педагогічного музею України», що визначає основні види документів, які мають бути складені куратором виставки під час її підготовки та функціонування. Це: 1) концепція виставки (із зазначенням мети виставки, її адресної спрямованості, провідних ідей, основної джерельної бази, тематичної структури); 2) списки експонатів за темою виставки, які є в наявності у фондах музею; 3) тематико-експозиційний план виставки; 4) справочинні документи щодо організації виставки (плани підготовки виставки, накази, запрошення іншим організаціям щодо участі у виставці, листи експонентам з вимогами до змісту майбутньої виставки та характеру бажаних експозиційних матеріалів та ін.); 5) фінансові документи (копії), пов'язані з організацією виставки; 6) афіші, прес-релізи, рекламні оголошення; 7) подяки (зразки, копії) організаціям та окремим особам за участь у виставці та співпрацю в її організації; 8) публікації про виставку в періодичній пресі (оригінали, ксерокопії, описи на бібліографічній картці з коротким викладом змісту публікації); 9) фотографічний матеріал (загальний вигляд виставки, фрагменти експозицій, почесні гості на виставці, відвідувачі біля вітрин; фотосюжети заходів, що відбувалися в рамках виставки); 10) текст оглядової екскурсії по виставці; 11) аналіз функціонування виставки.

Документи з виставкової діяльності є складовою наукового архіву Педагогічного музею України. Такі документи об'єднуються у відповідний

комплекс виставки, який упорядковує науковий співробітник, відповідальний за виставку. У науковців музею виникає практична потреба у зверненні до цих документів з метою уникнення дублювання тем виставок або, у випадку повторення тем, поглиблення змісту та розкриття їх у новому ракурсі. Архівні документи виставок також дають матеріал для аналізу виставкової діяльності музею за певний період. Деякі матеріали (афіші, програми заходів у межах виставки, фото фрагментів виставкових експозицій та заходів) можуть повторно використовуватись у новому виставковому контексті з метою представлення науково-експозиційної діяльності музею. Науковцям-початківцям у музейній справі архівні матеріали виставкової діяльності дають змогу зорієнтуватися у призначенні тих чи інших документів, пов'язаних з виставковою діяльністю музею. Наприкінці календарного року папки з матеріалами кожної з виставок, які функціонували в музеї протягом поточного року, об'єднуються в одну. Така папка з набором документів виставкової роботи за рік є основною одиницею збереження у архіві науково-експозиційної діяльності музею.

Крім документів виставки, науковець також представляє два примірники каталожної картки з основними даними про виставку для формування науково-інформаційних картотек з виставкової діяльності. На картці зазначаються: рік функціонування виставки; повна назва виставки; термін експонування; місце експонування; автор ідеї виставки; автори експозиції (науковці та художник); загальна кількість виставлених експонатів. На звороті картки подається перелік представлених до архіву документів виставки. З представлених карток з даними про кожну виставку утворюються два види довідково-інформаційних картотек матеріалів виставкової діяльності музею: тематична, хронологічна та картотека видів представленої виставкової документації. Тематична картотека має такі основні розділи: 1) організація освіти та навчально-виховний процес; 2) видатні події в історії освіти та культури; 3) персоналії (представники педагогічної думки, науки, діячі освіти). У хронологічній картотеці картки розміщуються відповідно до дати початку функціонування виставок.

Окрім традиційних методів презентації музейних колекцій, Педагогічний музей України використовує також новий метод поширення інформації – віртуальні виставки. Саме віртуальна виставка дає змогу показати фонди музею широкому колу відвідувачів та розв'язати низку проблем, які важко вирішити традиційними методами: можливість дистанційного перегляду виставки у будь-який час без відвідування музею, необмеженість терміну експонування, розкриття змісту представлених на виставці документів за допомогою анотацій, представлення документів, які відсутні у фондах музею, але мають важливе значення для розкриття теми, можливість перегляду змісту окремих документів, зокрема збірників наукових праць та ілюстрацій з використанням можливостей комп'ютерної техніки. Наукова цінність цього виду виставок Педагогічного музею України полягає в тому, що вони містять у своїх додатках повнотекстові електронні копії праць того чи іншого педагога, а насамперед – рідкісні видання кінця XIX - поч. XX ст. та книги, що входять до наукового об'єкту «Колекція стародруків Педагогічного музею України (рукописи, стародруки, рідкісні видання 1477–1923 pp.), що становлять національне надбання [1, с. 223].

Отже, науково-експозиційна діяльність та її правильна організація є важливою складовою роботи Педагогічного музею України. Саме завдяки засобам виставкової діяльності музею здійснюється презентація та популяризація історії та сучасного стану української освіти та педагогічної науки.

Література:

1. Бондаренко В. Гайдей В. Михайло Ващенко-Захарченко: 190 років (віртуальна виставка Педагогічного музею України до ювілею вченого) / В.В. Бондаренко // Математика в сучасному технічному університеті: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24-25 грудня 2015 р., Національний технічний університет України «КПІ». – К. : «НТУУ «КПІ», 2016. – 300 с.

2. Котлер Н., Котлер Ф., Котлер В. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Пер. з англ. Т. Олійник та ін. – К. : ВД «Стилос», 2010. – 528 с.

3. Кравченко В. Віртуальні виставки Педагогічного музею України як спосіб популяризації видатних педагогів / В. Кравченко // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7-9 квіт. 2015 р., Національний авіаційний університет / ред. кол. Тюрменко І. І. та ін. – «Талком», 2015. – 380 с.

4. Міхно О. П. Спадщина Василя Сухомлинського у виставковій діяльності Педагогічного музею України / О. П. Міхно // Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: Щоб у серці жила Батьківщина: Зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. і ХХІІІ Всеукр. пед. читань, 15-16 верес. 2016 р. у м. Луцьку / НАПН України, Укр. асоц. Василя Сухомлинського, Вол. Ін-т післядиплом. пед. освіти. – Луцьк : Надстир'я, 2016. – С. 194-198.

5. Музееведение. Музеи исторического профиля : Учеб. пособие для вузов по спец. «История» / под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. школа, 1988. – 431 с.

6. Педагогічно-меморіальні музеї України [Електронний ресурс] // Педагогічний музей України: web-сайт. – Режим доступу: http://pmu.in.ua/pedagogichno_memorialni_musei/.

7. Трачук Л. Віртуальна виставка: нова бібліотечна послуга бібліотеки / Л. Трачук. – Вісник книжкової палати. – 2007. - № 11. – С. 36 – 38.

